DET KONGELIGE BARNE-, LIKESTILLINGS-
OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep
0032 OSLO

Deres ref	Vår ref	Dato
	201003435-/BGUS	03.06.2010

Erkjennelse av farskap på norsk utenriksstasjon til barn født av utenlandske mødre

Departementet har fått spørsmål om hvordan utenriksstasjoner skal håndtere saker om erkjennelse av farskap av en norsk mann i saker hvor barnet er født av utenlandsk kvinne og det foreligger en surrogatiavtale.

Departementet vil gjøre oppmerksom på at surrogatiavtaler ikke er tillatt etter norsk rett. En slik avtale kan ikke legges til grunn for etablering av farskap, og vil ikke bli anerkjent etter barneloven. Det følger av bioteknologiloven 5. desember 2003 nr. 100 at befruktede egg ikke kan innsettes i livmoren til en annen kvinne enn den kvinnen eggcellen stammer fra, jf. § 2-15. Dette innebærer at surrogatmoderskap med bruk av befruktede egg fra en annen kvinne enn den som skal bære frem barnet, ikke kan gjennomføres i Norge. Videre utelukker kravet om ekteskap eller samboerskap, ordningen med surrogatmor i Norge, jf. § 2.-2. Bioteknologiloven § 7-5 setter straff for den som "forsettlig overtrer loven", og medvirkning straffes på samme måte. Dersom utenriksstasjoner blir kontaktet på forhånd av personer som vurderer bruk av surrogatmor i utlandet, må de gjøre oppmerksom på at dette ikke er lov etter norsk rett. De bør derfor fraråde at personer gjennomfører slike avtaler.

Et offentlig oppnevnt utvalg har i sin innstilling NOU 2009:5 Farskap og annen morskap, fastsettelse og endring av foreldreskap foreslått endringer i barneloven. Departementet vil i arbeidet med oppfølging av denne utredningen også se på behovet for nærmere regulering av farskapssaker der det er inngått avtaler i utlandet om overlevering av barn etter en surrogatiavtale, og eventuelt fremme forslag til lovendringer.

Postadresse	Kontoradresse	Telefon	Samlivs- og likestillingsavdelingen	Saksbehandler
Postboks 8036 Dep 0030 Oslo	Akersgt. 59	22 24 90 90 Org no. 972 417 793	Telefaks 22 24 27 18	Gitte Gulbrandsen 22 24 25 56

I dette brevet gjøres det rede for gjeldende rett etter barneloven.

Forutsetning for at farskap kan erkjennes etter gjeldende norsk rett (barneloven §§ 4, 7 og 81) på norsk utenriksstasjon

Pågående saker må løses innenfor rammen av de gjeldende reglene i barneloven. Farskap kan fastsettes etter barneloven §§ 4 og 7 når den som er oppgitt som far er bosatt i Norge, jf. barneloven § 81.

Norske menn som er registrert bosatt i utlandet, kan ikke erkjenne farskap etter norsk rett dersom ikke vilkårene i § 81 er oppfylt. Farskap fastsatt i utlandet etter utenlands rett kan anerkjennes dersom vilkår for dette er oppfylt, jf barneloven § 85. Anerkjennelsesmyndigheten i Norge er NAV.

Det er et vilkår for å fastsette farskap ved erkjennelse etter barneloven § 4 at morens identitet er kjent og at hun kan oppgi hvem som er barnefar eller godta mannens erkjennelse i ettertid.

Kvinnen som føder barnet (surrogatmoren) vil etter barneloven § 2 regnes som barnets juridiske mor. Morskap kan etter norsk rett bare overføres ved eventuell adopsjon, dersom vilkårene for adopsjon er oppfylt. I de tilfeller hvor far erkjenner farskap og dette leder til at barnet blir norsk statsborger, vil fars ektefelle kunne søke om stebarnsadopsjon.

Utenriksstasjonen må forsikre seg om at den mann som pretenderer å være far, surrogatmoren og hennes eventuelle ektemann alle forstår hva farskap og morskap innebærer. Det må klarlegges om surrogatmoren er gift, fordi dette vil få betydning for den videre saksbehandlingen. Om nødvendig må det benyttes tolk.

1. Erkjennelse av farskap når moren er ugift

Når foreldrene ikke er gift med hverandre, kan farskap fastsettes ved at barnets far erkjenner farskap på blankett NAV 55-00.10. Farskap kan erkjennes før, etter eller i forbindelse med fødslen.

Barneloven § 4 krever at barnets pretenderende far møter personlig ved en av instansene som oppregnes i andre ledd, bl.a. norsk diplomatisk eller konsulær tjenestemann, dersom han er i utlandet, bokstav c). Han skal få veiledning om rettsvirkninger av farskap. Orientering om rettsvirkninger er gitt på baksiden av NAV 55-00.10-blanketten. Dersom barnet ikke er født, må graviditeten bekreftes, f.eks. ved attest fra lege.

Fastsettelse av farskap ved erkjennelse etter § 4 forutsetter i tillegg at kvinnen oppgir mannen som far til barnet eller at hun godtar hans erkjennelse i ettertid. Kvinnen må skriftlig oppgi til norske myndigheter hvem som er far til barnet, og bør så vidt mulig møte opp ved utenriksstasjonen personlig. Dersom det ikke er mulig med personlig frammøte, må utenriksstasjonen forsikre seg om at kvinnen som har båret fram barnet informeres om at hun godtar faren i egenskapen av å være mor etter norsk rett. Utenriksstasjonen må videre forsikre seg om at kvinnens identitet er dokumentert. En surrogatiavtale kan ikke legges til grunn som bevis for at den norske mannen er oppgitt som far. En kontraktsbestemmelse som ev. tilkjennegir et annet syn på hvem som er mor, og hvilke retter eller plikter som skulle følge av dette, kan ikke legges til grunn etter norsk rett.

Den mann som ønsker å erkjenne farskapet fyller ut og undertegner i blankettens felt 4. Utenriksstasjonen attesterer i felt 5 at denne mannen har underskrevet i vedkommendes tjenestemanns nærvær. Pretenderende far og surrogatmoren må skrive under på blanketten for farskapserkjennelse og begge må fremlegge gyldig legitimasjon.

Farskapserkjennelsen (blankett NAV 55-00.10 – foreligger både på norsk og engelsk) skal sendes i to eksemplarer fra ambassaden til Skatt Nord. Skatt Nord melder på vanlig måte tilbake til ambassaden når barnet er registrert i folkeregisteret.

2. Erkjennelse av farskap når surrogatmor er gift

Etter barneloven § 7 kan farskap endres dersom en annen mann (pretenderende far) erkjenner farskapet, og erkjennelsen godtas av barnets mor og tidligere far (pater est-faren). NAV skal i tillegg foreta en vurdering og bare fatte endringsvedtak dersom de "finn det truleg" at den andre mannen (erkjennende far) er barnets far.

Blankett NAV 55-00.10 (finnes i norsk og engelsk versjon) kan gi grunnlag for endring av pater est-farskap. Pretenderende far erkjenner farskapet på vanlig måte. I følge § 7 må barnets mor i tillegg godta erkjennelsen for at den skal kunne danne grunnlag for endring av farskap. Det er ikke tilstrekkelig at kvinnen på annen måte har oppgitt pretenderende far som barnets far. Dersom hun ikke har vært til stede i forbindelse med erkjennelsen og godtatt den da, må hun innkalles til utenriksstasjonen og underskrive blanketten.

Det følger av barneloven § 7 at erkjennelsen også må godkjennes av den som har vært regnet som far (pater est-faren). Dette kan gjøres ved bruk av egnet blankett, NAV 06.10 (Approval of acknowledgement of paternity at a Norwegian Foreign Service Mission), som undertegnes på ambassaden ved personlig frammøte. Utenriksstasjonen må forsikre seg om at ektemannen forstår hva han godkjenner. Når barnets mor og opprinnelige far (pater est-far) har godtatt erkjennelsen, oversendes sakens

dokumenter fra ambassaden til NAV lokalt der den mann som har erkjent farskapet er bosatt.

Med bakgrunn i erkjennelsen og godkjennelsene er grunnlaget for å vurdere endring av farskapet oppfylt. NAV skal bare fatte endringsvedtak *dersom det er trolig at barnet vil få riktig far* og skal derfor i surrogatisaker pålegge prøvetaking for DNA-analyse, jf. barneloven § 11. Slike prøver kan tas ved ambassaden og sendes til Rettsmidisinsk institutt.

Dersom DNA-analysen bekrefter at han er genetisk far til barnet, fatter NAV vedtak om at farskapserkjennelsen godtas. Dersom noen av partene ikke fremstiller seg for prøvetaking, kan NAV fatte vedtak om at farskapserkjennelsen ikke godtas. Morens ektemann vil da bli regnet som juridisk far til barnet etter norsk rett, og den norske mannen vil ikke ha noen juridisk tilknytning til barnet etter norsk rett.

NAV vil i de tilfeller hvor farskapserkjennelsen godtas sende melding om dette til Skatt Nord (med kopi til berørt ambassade) med anmodning om registrering av barnet i Folkeregisteret. Skatt Nord sender melding om registrering av barnet i Folkeregisteret til ambassaden så snart registrering er foretatt.

3. Foreldreansvar for barnet

Når barnet er født av ugifte foreldre, følger det av barneloven § 35 at moren har foreldreansvaret alene. Dette vil også gjelde når barnet er født av en surrogatmor, ettersom hun etter norsk rett vil regnes som mor til barnet. Foreldrene kan avtale at de skal ha foreldreansvaret sammen eller at faren skal ha det alene. En slik avtale skal meldes til folkeregistermyndigheten for å være gyldig, jf. barneloven § 39. Det stilles ikke formkrav til avtalen ut over at den må være skriftlig og at begge foreldre må være enige. Blanketten for farskapserkjennelse NAV 55.00-10 punkt 6 kan ev. benyttes med tilpasninger, slik at det der kan avtales at far skal ha foreldreansvaret alene.

Med hilsen

Arni Hole (e.f.)

Tove Friisø